

İNANÇLI İŞLEMLER

Prof. Dr. Hüseyin ALTAŞ*

Yrd. Doç. Dr. Leyla Müjde KURT**

ÖZET

İnançlı işlemler inanç anlaşması ve devir işlemi olmak üzere iki unsurdan meydana gelmektedirler. İnanç anlaşması bir tarafın (inanın) inanç konusu üzerindeki hak sahipliğini diğer tarafa (inanılan) inançlı işlemin süresi sona erdiğinde veya amacı gerçekleştiğinde iade edilmek üzere devrettiği sözleşmedir.

İnançlı işlemler kanun tarafından düzenlenmemiştir. Bununla birlikte, inançlı işlemlerin, muvazaalı olmadıkları veya kanuna karşı hile kastı taşımadıkları takdirde, geçerli oldukları genel olarak kabul edilmektedir. İnançlı işlemler saf inançlı işlemler ve karma inançlı işlemler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Saf inançlı işlemlerde inananın menfaatleri ön plandadır. Bu tür işlemlerde, inanç konusu malvarlığı değerinin inanılan tarafından yönetilmesi amaçlanmaktadır. Karma inançlı işlemlerde ise, inanılanın menfaatleri ön plandadır. Bu tür inançlı işlemlerde inanan inanç konusunu bir borcunun teminatı olarak inanılana devretmekte, inanılan ise temin edilen borç ödendiğinde inanç konusunu inananı iade etmeyi taahhüt etmektedir.

Anahtar Kelimeler: İnançlı işlem, inanç anlaşması, inançlı devir, inanan, inanılan.

* Prof. Dr. Hüseyin ALTAŞ, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi.

** Yrd. Doç. Dr. Leyla Müjde KURT, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi.

FIDUCIARY TRANSACTIONS

ABSTRACT

Fiduciary transactions are composed by a fiducie contract and an alienation act. Fiducie contract is a contract whereby a party (fiuciant), confers the ownership over the object of the fiducie to other party (fiduciaire) on the condition that he will restore it to him when the period of the fiduciary transaction is respired or the purpose of the transaction is attained.

Fiduciary transactions are not regulated by the code. However, the fiduciary transactions are generally accepted valid, unless they are not simulated or they don't have the intention of evaison of the law. Fiduciary transactions are divided into two categories: the pure fiduciary transactions and the mixed fiduciary transactions. In the pure fiduciary transactions the interests of the fiduciant have priority. In this type of transactions the management of the fiduciary assets by the fiduciaire is aimed. However, in the mixed fiduciary transactions, the interests of the fiduciaire have priority. In this type of fiduciary transactions the fiduciant transfers the ownership of the fiduciary assets to the fiduciaire as security in respect of his obligation, the fiduciaire undertake to transfer the assets back when the secured debt is payed.

Keywords: Fiduciary transaction, fiducie contract, fiduciary alienation, fiduciant, fiduciaire.

I. GİRİŞ

İnançlı işlem kavramı¹, Borçlar Kanunu'nda doğrudan düzenlenmiş ve tanımlanmış bir kavram değildir². Doktrinde inançlı işlem (*Fiducia*); inananın, kendisine ait bir malvarlığı değerini, idare edilmek veya teminat oluşturmak amacıyla, belirli süre sonunda veya amaç gerçekleşince kendisine iade edilmek üzere inanılana kazandırdığı hukuki ilişki olarak tanımlanmaktadır³.

¹ Reymond, s. 7; BK-Kramer/Schmidlin, Art. 18, N 122; Winiger, Art. 18, N 94; Özsunay, İnançlı Muameleler, s. 2; Öztürk, s. 39; Eren, s. 330. Taşınır mülkiyetinin hükmen teslimini düzenleyen MK m. 766 hükmü ile emre veya hamiline yazılı

Yargıtay kararlarında ise inanca işlem “inanana teminat oluşturmak veya yönetilmek üzere mal varlığı kapsamındaki bir şey veya hakkını, inanana devretmesi ve inanana da inanca anlaşmasındaki koşullara uygun olarak inanca konusu şeyi kullanmasını, amaç gerçekleştiğinde ise belirlenen şekilde inanana iade etmesini içeren işlemler”⁴ olarak tanımlanmaktadır.

İnanca işlem ile inanana, inanca konusu eşya veya hakkı tam olarak iktisap etmekte; inanca konusu üzerinde bir malik veya alacaklının sahip olduğu iktidara kavuşmakta; ancak inanana inanca konusu üzerindeki yetkileri inanan ile arasında kurulan inanca anlaşması gereğince inanca işlemin amacı ile nisbi biçimde sınırlandırılmaktadır. Dolayısıyla inanca işlemle aynı amacı güden hukuki işlemlerden daha güçlü bir hukuki durum yaratılmak istenmekte; örneğin, bir malvarlığı değerinin idaresi için idare edecek kişiye temsil yetkisi verilebilecekken, bu kişiye malvarlığı değerinin mülkiyeti nakledilmekte veya bir alacağın teminatı olarak bir eşya üzerinde rehin kurmak mümkünken, bunun yerine alacaklıya eşyanın mülkiyeti devredilmektedir⁵. Buradan hareketle, inanan ile inanana arasındaki anlaşma uyarınca kararlaştırılan yetkilerin tespiti ve sınırının belirlenmesi büyük önem taşımaktadır. Hiç şüphesiz bu sınırın tespitinde inanan ile inanana arasındaki, inanca ilişkin taraflarının iradelerinin tereddüde mahal vermeyecek şekilde ortaya konulması gerekmektedir. Aksi takdirde uygulamada da örneklerine rastlanıldığı üzere inanca işleme ilişkin olarak taraflar arasındaki

senetlerin tahsil veya karşılık teşkil etmek amacıyla devredildiği durumlarda, devredene masadan çıkarma hakkı tanıyan İİK m. 188 hükmünün inanca işleme ilişkin dolaylı düzenlemeler olduğu kabul edilmektedir. Özsunay, İnanca Muameleler, s. 82-83; Öztürk, s. 40-41; Özkaya, s. 26.

² Jäggi/Gauch, Art. 18; N 177; Eren, s. 330. İnanca işlemlerin örf ve adet hukukunun bir ürünü olduğu yönünde: Özsunay, İnanca Muameleler, s. 83; Öztürk, s. 41; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s. 305.

³ BaK-Wiegand, Art. 18, N 140; Özsunay, İnanca Muameleler, s. 1; Kocayusufpaşaoğlu, s. 363; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s. 304.

⁴ Yarg. HGK., 14.7.2010 T., 2010/14-394 E., 2010/395 K. (Kazancı Bilişim İctihat-Bilgi Bankası).

⁵ Steinauer, N 3047; Özsunay, İnanca Muameleler, s. 1; Kocayusufpaşaoğlu, s. 364; Tandoğan, ÖBİ, s. 543.

anlaşmanın gereğinin yerine getirilmesinde ve tasfiyesinde birçok uyuşmazlık gündeme gelmekte ve bu uyuşmazlıkların çözüme kavuşturulmasında birtakım sıkıntılar yaşanmaktadır.

Bu çalışma kapsamında inançlı işlemin konusu, unsurları ve türleri hakkında bir inceleme yapılmış, ayrıca, inançlı işlemin geçerliliği, ispatı, hüküm ve sonuçları üzerinde durulmuş ve son olarak da inanç ilişkisinin sona ermesine değinilmiştir.

II. İNANÇLI İŞLEMİN KONUSU

İnançlı işlemin konusunu devri mümkün olan her türlü malvarlığı değeri teşkil edebilir⁶. Bu hak, bir aynî hak veya bir alacak hakkı olabileceği gibi, fikir veya sanat eseri üzerindeki bir hak da olabilir. Bu itibarla, taşınırın, taşınmazların, alacakların, hisse senedine bağlanmış veya bağlanmamış şirket paylarının, fikrî hakların, bir ticari işletmenin inançlı işleme konu edilmesi mümkündür⁷.

III. İNANÇLI İŞLEMİN UNSURLARI

İnançlı işlem (*fiducie*), inanç anlaşması (borçlandırıcı işlem) ve devir işlemi (tasarruf işlemi) olmak üzere iki unsurdan meydana gelen bir hukuki işlemler bütünüdür⁸.

A. İnanç Anlaşması

İnanç anlaşması (*fiduziarische Vereinbarung/convention de fiducie*); inananın bir eşya üzerindeki aynî hakkı veya bir hakkın sahipliğini inanılana tam olarak devretmeyi; inanılanın ise devredilen eşya veya hakkı inanç anlaşmasının hükümlerine uygun biçimde idare ve/veya muhafaza etmeyi ve inanç anlaşması sona erdiğinde inananı iade etmeyi taahhüt ettiği sözleşmedir⁹.

⁶ Reymond, s. 36.

⁷ Özsunay, Saf İnançlı Muameleler, s. 113.

⁸ BK-Kramer/Schmidlin, Art. 18, N 123; Dunand, s. 414; Thévénoz/Dunand, s. 487.

⁹ Thévénoz/Dunand, s. 487; Winiger, Art. 18, N 95. Yargıtay inanç anlaşmasını “inanç sözleşmesi, inananla inanılan arasında yapılan onların hak ve borçlarını belirleyen, inançlı işlemin sona erme sebeplerini ve devredilen hakkın inanılan tarafından kullanılma, yönetilme ve inananı iade şartlarını içeren borçlandırıcı bir işlemdir.” ifadeleriyle tanımlamaktadır. Yarg. 14. HD., 1.3.2007 T., 2007/726 E., 2007/2065 K. (Kazancı Bilişim İçtihat - Bilgi Bankası).

İnanç anlaşması hukuki niteliği itibariyle, kanunda düzenlenmemiş, *sui generis* bir sözleşmedir¹⁰. Bu sözleşme ile taraflar inanılanın inanç konusu üzerindeki yetkilerini, inanç konusunun idaresinin ve kullanılmasının şartlarını, inanç ilişkisinin süresini, sona erme sebeplerini, inanç konusunun ne şekilde iade edileceğini dolayısıyla inanç anlaşmasının nasıl tasfiye edileceğini kararlaştırmaktadırlar¹¹.

İnanç anlaşması, kanaatimizce inançlı işlemin varlığını ortaya koyabilmek ve taraflar arasındaki irade ile inanılana verilen yetkinin sınırını belirlemek adına büyük önemi haiz olup inançlı işlemin olmazsa olmaz bir unsurunu oluşturmaktadır.

B.Devir İşlemi

İnananın, inanç anlaşması ile aynı zamanda veya daha sonra bu anlaşmanın ifası amacıyla anlaşmaya konu olan şeyi veya hakkı tümüyle inanılana devretmesi devir işlemini oluşturur¹². İnançlı işlemin konusunun taşınır, taşınmaz veya bir alacak devri ya da şirket hissesi olmasına göre taraflar arasında yapılacak tasarruf işleminin yapılışı da değişecektir.

İnanç sözleşmesinde inanan inanılana bir taşınırın mülkiyetini devretmeyi taahhüt etmişse, mülkiyetin nakli işlemi (tasarruf işlemi) taşınırın zilyetliğinin inanılana, teslimli veya teslimsiz nakledilmesi suretiyle gerçekleşecektir¹³. Alacak haklarının inançlı devri ise, ister

¹⁰ Reymond, s. 32; Thévénoz/Dunand, s. 500; Dunand, s. 407; Özsunay, İnançlı Muameleler, s.121-122; Tandoğan, ÖBİ, s. 545.

¹¹ Özsunay, İnançlı Muameleler, s. 121. Yarg. HGK., 14.7.2010 T., 2010/14-394 E., 2010/395 K.: “Anılan sözleşmelerde, taraflar, sözleşmenin kendilerine yüklediği hak ve borçları belirlerken, inançlı işlemin sona erme sebeplerini; devredilen hakkın inanılan tarafından inananı iade şartlarını, bu arada tabii ki süresini de belirleyebilirler. Bunun dışında, akde aykırı davranışın yaptırımına da sözleşmelerinde yer verebilirler.” (Kazancı Bilişim İçtihat - Bilgi Bankası).

¹² Thévénoz/Dunand, s. 487.

¹³ Özsunay, İnançlı Muameleler, s. 102; Oktay-Özdemir, s. 675. Ancak taşınırın mülkiyetinin nakli zilyetliğin hükmen teslimi ile gerçekleştiğinde, yani mülkiyeti nakleden kişi özel bir hukuki ilişkiye dayanarak taşınırın zilyetliği korumaya devam ettiğinde, bu devir işlemi üçüncü kişileri zarara sokmak veya taşınır rehni kurallarından kurtulmak için yapılmış ise, mülkiyet nakli sonuç doğurmayacaktır (MK m. 766 f. 1 c. son). Buna göre, hâkim inananın taşınırın zilyetliğini elinde bulundurmaya devam etmesinin taşınır rehni kurallarını dolanmak için olduğuna

tahsil amacıyla ister teminat amacıyla yapılsın yazılı şekilde yapılır (BK m. 163)¹⁴. Hamile yazılı senetlerin inançlı devri senedin zilyetliğinin mülkiyeti devretmek amacı ile inanılana nakledilmesi ile gerçekleşir (TTK m. 559 f. 1)¹⁵. Emre yazılı senetlerin inançlı devri içinse senedin ciro edilmesi ve buna ek olarak senedin zilyetliğinin mülkiyeti devir amacıyla inanılana nakledilmesi (TTK m. 559 f. 2)¹⁶ olmak üzere iki tasarruf işleminin varlığı gereklidir. Nama yazılı senetlerin inançlı olarak devri için gerekli olan tasarruf işlemi de senet üzerindeki zilyetliğin devrinin yanında, senette tecessüm eden alacağın da inanılana temlik gerekir (TTK m. 559 f. 2)¹⁷. Ancak henüz kıymetli evrak niteliğinde bir senede bağlanmamış çıplak paylar da alacağın temlik suretiyle inançlı işlem yoluyla devir konusu edilebilmektedir.

İnanç sözleşmesinin konusu bir taşınmaz mülkiyetinin devri ise, taşınmazın tapu sicilinde inanılan adına tescil edilmesi ile taşınmaz mülkiyeti inanılana devredilmiş olacaktır (MK m. 705 f. 1)¹⁸. İnanç konusu taşınmazın inanandan iktisap edilmesi mümkün olduğu gibi, üçüncü kişiden iktisap edilmesi de mümkündür. Bu sonuncu durumda, inanan ile taşınmaz maliki üçüncü kişi arasında taşınmazın inanılana devri konusunda inanılan lehine bir anlaşma bulunabileceği gibi, böyle bir anlaşma bulunmayıp, inanılanın dolaylı temsilci olarak taşınmazı üçüncü kişiden kendi adına ancak inanan hesabına iktisap etmesi de mümkündür¹⁹.

Taraflar inançlı işlemde, inananın kendi tasarrufundaki bir hakkını ya da bir alacağını doğrudan inanılana ve sonrasında da kendisine devri hususunda anlaşabilirler. Bu durumda bir inançlı işlem ama iki devir işlemi vardır. Örneğin; C'nin, aralarındaki hukuki bir ilişki nedeniyle,

kanaat getirirse (MK m. 766 f. 2), mülkiyetin inançlı nakli işlemi gerek üçüncü kişiler, gerekse de taraflar bakımından hükümsüz olacaktır. Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s. 576.

¹⁴ Özsunay, İnançlı Muameleler, s. 107; Özkaya, s. 33.

¹⁵ Özsunay, İnançlı Muameleler, s. 107; Poroy/Tekinalp, N 125.

¹⁶ Oktay-Özdemir, s. 675; Özsunay, İnançlı Muameleler, s. 107; Poroy/Tekinalp, N 98.

¹⁷ Poroy/Tekinalp, N 79.

¹⁸ Özsunay, İnançlı Muameleler, s. 102; Oktay-Özdemir, s. 675; Özkaya, s. 34.

¹⁹ Özkaya, s. 34.

A'ya bir şirketin hisselerini devretme borcu olduğunu varsayalım. Bu durumda A ile C, C'nin bu hisseleri herhangi bir nedenle (mali veya üçüncü kişilerle ilişkisi nedeniyle) önce inanılan B'ye devredilmesi, sonra da bu hisselerin A'ya devri hususunda anlaşılabilirler. Bu ilişkide, tek bir inanca işlem ama iki devir işlemi bulunmaktadır. Diğer bir ifadeyle öncelikle C, A'nın inandığı B'ye devri yapmakta *-ki burada B'ye inanca bir devir vardır-* inanca işlemin amacının gerçekleşmesi veya sürenin sonunda yapılacak ikinci devir işlemi ile de B, şirket hisselerini A'ya devretmektedir. Böylece inanca işlemin seyri tamamlanarak hukuki işlem sona ermektedir.

IV. İNANÇLI İŞLEM TÜRLERİ

İnanca işlemler, takip ettikleri amaç bakımından saf inanca işlemler ve karma inanca işlemler olmak üzere iki kategoriye ayrılmaktadır:

A. Saf İnanca İşlemler

Saf inanca işlemler (*fiducia cum amico*); inanılanın inanca konusu eşya veya hakkı inananın veya inanılanın gösterdiği kişinin yararına olarak elinde bulundurduğu ve inananın talimatına uygun olarak kullandığı işlemlerdir²⁰. Saf inanca işlemler, bir eşya veya hakkın yetki vermek amacı ile devrini konu alabilir. Örneğin, tahsil amacıyla alacağın devri, kambiyo senedinin inanca olarak tahsil amacıyla ciro edilmesi halinde saf inanca işlem söz konusudur²¹. Saf inanca işlem bir mal varlığı değerinin idare edilmek üzere devrini de hedefleyebilir. Örneğin, hisse senetlerinin anonim şirket Genel Kurulu'nda oy kullanılmak üzere inanca devri yatırım fonu hissedarları tarafından yatırım fonu kurucusuna idare edilmek üzere inanca olarak nakit devredilmesi (SPK m. 37 f. 1) saf inanca devirdir.

Saf inanca işlemlerde, genel olarak, inanan ile inanılan arasında vekâlet benzeri *sui generis* bir hukuki ilişki olduğu kabul edilmektedir.

²⁰ Thévénoz/Dunand, s. 480; Özsunay, İnanca Muameleler, s. 45.

²¹ Özsunay, İnanca Muameleler, s. 46, 51; Tandoğan, ÖBİ, s. 544; Kocayusufoğlu, s. 366.

Buna bağılı olarak bu işlemlere vekâlet sözleşmesi hükümleri, inançlı işlemin niteliğine uygun düştüğü ölçüde, kıyasen uygulanacaktır²².

B. Karma İnançlı İşlemler

Karma inançlı işlemler (*fiducia cum creditore*) inanılanın bir alacağına teminat oluşturmaya hizmet etmekte ve ağırlıklı olarak inanılanın menfaatlerini tatmin etmek üzere kurulmaktadır²³. Teminat amaçlı inançlı devirlerde, inanan, inanılanı inançlı işleme konu olan eşyanın maliki veya alacağın alacaklısı ya da hakkın sahibi kılmaktadır²⁴. İnanılan ise inana karşı inançlı temlik konusu eşya veya hakkı teminat amacıyla sınırlı biçimde kullanmak ve inançlı işleme temin edilen asıl alacak ödendiğinde inana iade etmeyi taahhüt etmektedir²⁵.

Taşınır veya taşınmaz mülkiyetinin teminat sağlamak amacıyla devri, alacaklıyı (inanılanı) diğer teminat türlerinde, örneğin, rehinde olduğundan daha güçlü bir konuma getirdiğinden, iş hayatında kredi verenlerce tercih edilen bir teminat türüdür²⁶. İnançlı mülkiyet, rehin hakkından farklı olarak, teminat altına aldığı alacağa bağılı fer'i bir hak değildir. Bu itibarla, örneğin, alacak inanılan tarafından üçüncü kişiye temlik edildiğinde, inananın inanılana teminat olarak devrettiği taşınır veya taşınmazın inançlı mülkiyeti, alacağı temlik alana kendiliğinden geçmez²⁷.

²² Reymond, s. 40; Thévénoz/Dunand, s. 495; Özsunay, İnançlı Muameleler, s. 135; Özsunay, Saf İnançlı Muameleler, s.117; Kocayusufpaşaoğlu, s. 367; Tandoğan, ÖBİ, s. 545.

²³ Thévénoz/Dunand, s. 480; Özsunay, İnançlı Muameleler, s. 56.

²⁴ Kuntalp, s. 283; Özsunay, İnançlı Muameleler, s. 61, 75.

²⁵ Kuntalp, s. 283; Özsunay, İnançlı Muameleler, s. 64.

²⁶ Özsunay, İnançlı Muameleler, s. 75; Özkaya, s. 40. Ancak taşınmaz mülkiyetinin teminat amacıyla devrine İsviçre'de ancak istisnai durumlarda rastlanmaktadır. Bunun en önemli sebebi, İsviçre'de ipotek yanında ipotekli borç senedi ve irat senedi gibi diğer taşınmaz rehni türlerine de sıklıkla başvurulmasıdır. Diğer bir sebep de taşınmazlara ilişkin inançlı işlemlerde iki defa tapu harcı ödenmek zorunda kalınmasıdır. Zira hem inanılana taşınmaz mülkiyeti devredilirken, hem de inanan borcunu ödedikten sonra taşınmaz mülkiyeti tekrar ona devredilirken tapu harcı ödenmek gerekecektir. Thévénoz, s. 304.

²⁷ Zobl, N 1368; Steinauer, N 3052b; Oktay-Özdemir, s. 672. Bir görüşe göre, inanılan, inananla arasındaki anlaşmada aksine düzenleme olmadıkça, inanç konusunun mülkiyetini alacağı devralana geçirmelidir. Zobl, N 1372; Oktay-Özdemir, s. 672.

Alacağın teminat amacıyla temlik de alacağı teminat altına alınan kişiye alacak rehnine nazaran bazı avantajlar sunmaktadır. Öncelikle alacak hakkının inanca sahibi, alacak rehni alacaklısına nazaran alacağın borçlularından daha bağımsızdır. Teminat verenin iflası halinde, rehinli alacak iflas idaresince paraya çevrilir, elde edilen tutar öncelikle rehin alacaklısına verilir. Oysa bir alacağı inanca temlik alan kişi, alacağın borçlusunu doğrudan takip edebileceği gibi, dilerse alacağın tahsilini geciktirebilir veya alacağı üçüncü bir kişiye devredebilir²⁸. Öte yandan, rehnedilen alacak rehin hakkının fer'iliği ilkesi gereği, zorunlu olarak teminat altına alınan alacağın akıbetini takip ettiği halde, inanca ilişkisi içinde temlik edilen alacak teminat altına alınan alacaktan ayrı devredilebilir²⁹.

Mülkiyetin veya alacağın teminat amacıyla devrine ilişkin inanca anlaşmasına hangi hükümlerin uygulanacağına gelince; inanca anlaşması sui generis bir sözleşme olup Kanunda düzenlenmediğinden, bu sözleşmeye taşınır ve taşınmaz rehni hükümleri ile vekâlet sözleşmesine ilişkin hükümler inanca ilişkisinin mahiyetine uyduğu ölçüde kıyasen uygulanmalıdır³⁰.

V. İNANÇ ANLAŞMALARININ GEÇERLİLİĞİ

İnançlı devirler, tüm hukuki işlemlerin tabii olduğu genel sınırlamalara (örneğin, MK m. 27; BK m. 19, m. 20) riayet edilmek kaydıyla, hukuken geçerli işlemlerdir³¹. İnançlı devirlerin, taşınır

Buna karşılık, bizim de katıldığımız başka bir görüşe göre, inanca malik, kural olarak, alacağı temlik alana inanca konusu şeyin mülkiyetini nakletme borcu altında değildir. Zira aksi taraflarca kararlaştırılmadıkça, inanan ile inanılan arasındaki inanca anlaşmasından, (bu sözleşmenin tarafı olmayan) alacağı temlik alan kişi lehine haklar doğmaz. Steinauer, N 3052b.

²⁸ Thévénoz, s. 307; Thévénoz/Dunand, s. 486.

²⁹ Thévénoz, s. 307; Thévénoz/Dunand, s. 486; Zobl, N 1555; Foëx, N 46. Teminat amacıyla alacak devrinin alacak rehnine nazaran daha kuvvetli bir teminat olmasının başka sebepleri için bkz. Özsunay, İnançlı Muameleler, s. 65 dn.107.

³⁰ Thévénoz/Dunand, s. 500; Steinauer, N 3054c; Özsunay, İnançlı Muameleler, s. 138 vd.; Özsunay, Saf İnançlı Muameleler, s.117; Oktay-Özdemir, s. 676; Tandoğan, ÖBİ, s. 545-546.

³¹ Steinauer, N 3048; Oktay-Özdemir, s. 671; Özkaya, s. 26. Yarg. HGK., 14.7.2010 T., 2010/14-394 E., 2010/395 K.: "Bilindiği gibi, inanca sözleşmeleri, tarafların karşılıklı

mülkiyetinin inanılana hükmen teslimle nakline ilişkin MK m. 766'daki durum müstesna, mutlaka muvazaalı olarak veya kanuna karşı hile için yapıldığından söz edilemez³². İnançlı işlemin muvazaalı olduğu veya kanuna karşı hile teşkil ettiği iddia ediliyorsa, bunu iddia edenin ispat etmesi gerekir (MK m. 6)³³

İnanç anlaşmasının geçerliliği problemi özellikle sebebe bağlı kazandırmalarda öne çıkmaktadır. Kazandırıcı işlemin geçerliliğinin hukuki sebebin varlık ve geçerliliğine bağlı olması, kazandırıcı işlemin sebebe bağlı olmasını; hukuki sebebin varlık ve geçerliliğinden bağımsız olması ise sebepten soyut olmasını ifade etmektedir³⁴. Hukukumuzda taşınmaz mülkiyetinin devri sebebe bağlı bir işlemdir³⁵. Bugün hâkim olan görüşe göre, taşınırlarda da kazandırıcı işlem sebebe bağlıdır³⁶. Alacakların devrine ilişkin tasarrufların ise, sebebe bağlı olduğunu savunan yazarlar olduğu kadar sebepten soyut olduğunu savunan yazarlar da vardır³⁷. Kazandırıcı işlemin sebebe bağlı olduğunun kabul edildiği durumlarda, tasarruf işleminin geçerliliği bakımından borçlandırıcı işlemin geçerli olup olmadığı meselesi önem arz etmektedir. Bu noktada iki meseleye değinilmelidir. Bunlardan ilki, inanç anlaşmasının tasarruf işlemi bakımından bağımsız bir hukuki sebep teşkil edip edemeyeceğidir.

iradelerine uygun bulunduğu için, onlara karşılıklı borç yükleyen ve alacak hakkı veren geçerli sözleşmelerdir (...) Buna dair akit hükümleri de Borçlar Kanununun 19 ve 20 maddelerine aykırılık teşkil etmediği sürece geçerli sayılır.” (Kazancı Bilişim İçtihat - Bilgi Bankası).

³² Steinauer, N 3048; Oktay-Özdemir, s. 670; Özkaya, s. 28-29.

³³ Jäggi/Gauch, Art. 18; N 163; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s. 418; Kocayusufpaşaoğlu, s. 381.

³⁴ Thévénoz/Dunand, s. 489; Eren, s. 173-174; Özsunay, İnançlı Muameleler, s. 92.

³⁵ Bu durum MK m. 1024 f. 2'de yer alan “Bağlayıcı olamayan bir hukuki işleme dayanan veya hukuki sebepten yoksun bulunan tescil yolsuzdur.” ifadesinden açıkça anlaşılmaktadır. Eren, s. 173; Özsunay, İnançlı Muameleler, s. 93.

³⁶ Steinauer, N 3051; Thévénoz/Dunand, s. 489; Eren, s. 176; Özsunay, İnançlı Muameleler, s. 93; Özkaya, s. 34. İsviçre Federal Mahkemesi içtihatları bu yöndedir. Örneğin, BGE 55 II 302. Buna karşılık, taşınırlar üzerindeki tasarruf işlemlerinin sebepten soyut olduğu görüşünde: Oğuzman/Öz, s.749-750.

³⁷ Alacak haklarının devrine ilişkin tasarrufların sebepten soyut olduğu yönünde: Zobl, N 1580; Foëx, N 44; Özsunay, İnançlı Muameleler, s. 94; Oğuzman/Öz, s. 923. Bu tasarrufların sebebe bağlı olduğu yönünde: Eren, s. 176; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s. 241 vd.

İkincisi ise, gerçek amacı, yani inanca devir amacını dışarıya yansıtmayan bir başka sözleşme kisvesi altında gizlenen inanca anlaşmalarına geçerlilik tanınıp tanınmayacağı meselesidir.

A. İnanca Sözleşmesinin Kazandırma İşleminin Bağımsız Hukuki Sebebi Olup Olamayacağı Meselesi

Bugün gerek doktrinde³⁸, gerek uygulamada³⁹ inanca sözleşmesinin de mülkiyetin devri bakımından satım veya bağışlama sözleşmesi gibi bağımsız bir hukuki sebep teşkil edebileceği kabul edilmektedir. Aynı haklar sınırlı sayıda olmakla birlikte, taraflar her somut olayda sınırlı sayıdaki bu aynı hakların kurulma, devir ve sona erme sebeplerini serbestçe seçmekte özgürdürler⁴⁰. Mülkiyet hakkı Medeni Kanun'un kabul ettiği sınırlı sayıdaki aynı haktan biri olup, sahibine kullanma, yararlanma ve tasarrufta bulunma yetkileri sağlamaktadır (MK m. 683 f. 1). İnanca mülkiyet devirleriyle yeni bir mülkiyet türünün yaratılması söz konusu değildir. İnanca konusu üzerinde inanılanın iktisap ettiği inanca mülkiyet MK m. 683 anlamında mülkiyet hakkından başka bir şey değildir⁴¹.

Bugün Türk-İsviçre hukukunda hâkim görüşü teşkil eden “tam hak iktisabı teorisi”ne (*Die Theorie des vollen Rechtserwerbs*) göre, inanca devirle inanılan, inanca konusu üzerindeki hakkı tam olarak elde etmekte; üçüncü kişilere karşı olduğu gibi, inanılana karşı da, devredilen eşyanın tam olarak maliki, alacak hakkının alacaklısı, fikri hakkın sahibi

³⁸ Reymond, s. 32; Thévénoz/Dunand, s. 489; Foëx, N 38; Zobl, N 1394; Özsunay, İnanca Muameleler, s. 99; Özkaya, s. 35.

³⁹ Yarg. HGK., 14.7.2010 T., 2010/14-394 E., 2010/395 K.: “Bilindiği üzere; inanca sözleşmesi, inanana inanılan arasında yapılan, onların hak ve borçlarını belirleyen, inanca muamelesinin sona erme sebeplerini ve devredilen hakkın, inanılan tarafından inanana geri verme (iade) şartlarını içeren borçlandırıcı bir muameledir. Bu sözleşme, taraflarının hak ve borçlarını kapsayan bağımsız bir akit olup, alacak ve mülkiyetin naklinin hukuki sebebini teşkil eder.” (Kazancı Bilişim İçtihat - Bilgi Bankası). İsviçre Federal Mahkemesi'nin bu yöndeki kararı için bkz. BGE 86 II 221 = JdT 1961 I 203.

⁴⁰ Reymond, s. 32; Özsunay, İnanca Muameleler, s. 97.

⁴¹ Thévénoz/Dunand, s. 491.

olmaktadır⁴². Teminat amaçlı mülkiyet devirleri de rehin türlerinin sınırlı sayıda olması ilkesine aykırı değildir. Zira taraflar Kanunda öngörülenden başka rehin türü meydana getiremezlerse de aynı amaca ulaşmak için başka hukuki işlemler yapabilir; bu kapsamda da mülkiyet naklini bir teminat aracı olarak kullanabilirler⁴³.

Tarafların bir aynı hakkın devri üzerinde anlaştığı tüm sözleşmeler, devir niyeti ciddi olmak kaydıyla, mülkiyet devri için geçerli bir hukuki sebep olabilir. İnanç sözleşmesinde de mülkiyetin devri taraflarca gerçekten arzu edildiğinden, bu *sui generis* sözleşme de mülkiyet devrinin hukuki sebebi olabilir⁴⁴. Zaten inaç anlaşmasının muvazaalı sözleşmelerden en büyük farkı da inaç anlaşmasında tarafların iradelerinin inaç konusu hakkın tam olarak inanılana geçmesi konusunda anlaşmış olmaları, yani hakkın inanılana devrinin taraflarca gerçekten isteniyor olmasıdır⁴⁵.

İnaç anlaşmasının taşınmazların inaçlı devrinin hukuki sebebi olmasına da kanunen herhangi bir engel yoktur⁴⁶. Tapu Sicil Tüzüğü'nün tescil isteminin tescili bozucu veya hükümsüz kılıcı kayıt ve şarta bağlanamayacağını ifade eden 11. maddesinin 2. fıkrası, inaç sözleşmesini tapu sicil müdürlüğüne sunarak taşınmazın inanılan adına tescil edilmesine engel değildir. Zira inaç sözleşmesi ile inanılanın süre sonunda veya amaç gerçekleşince taşınmazı güvenene iade etme konusunda bir borç altına girmesi, tescili kendiliğinden bozan veya hükümsüz kılan bir durum olmayıp; sadece inananın inanılana

⁴² BaK-Wiegand, Art. 18, N 144; BK-Kramer/Schmidlin, Art. 18, N 119; Thévénoz/Dunand, s. 491; Winiger, Art. 18, N 97; Foëx, N 40; Steinauer, N 3052; Özsunay, İnaçlı Muameleler, s. 171 vd. İsviçre Federal Mahkemesi de bu görüştedir: BGE 96 II 79 = JdT 1971 I 329; BGE 117 II 429 = JdT 1992 I 399.

⁴³ Steinauer, N 3048; Oktay-Özdemir, s. 670-671.

⁴⁴ Reymond, s. 32-33.

⁴⁵ BK-Kramer/Schmidlin, Art. 18, N 128; Özsunay, İnaçlı Muameleler, s. 172; Kocayusufpaşaoğlu, s. 365; Özkaya, s. 41.

⁴⁶ Özsunay, İnaçlı Muameleler, s. 101, 103; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s. 306-307.

yöneltebileceği şahsi bir iade talebine sahip olması anlamına gelmektedir⁴⁷.

B. İnanç Sözleşmesinin Bir Başka Sözleşmenin Ardına Gizlenmesi (Gizli İnanç Sözleşmeleri)

İnanç sözleşmesinin taşınmazların devri bakımından hukuki sebep teşkil etmesine hukuken bir engel olmadığı halde, uygulamada tapu sicil müdürleri bir inanç sözleşmesine dayanarak tapuda taşınmazın tesciline yanaşmamaktadır. Bu sebeple, taşınmazların inançlı devri çoğunlukla taşınmaz satım sözleşmesi kisvesi altında gerçekleştirilmektedir. Bu durumda, bir görüşe⁴⁸ göre, görünürdeki satım sözleşmesi muvazaâ sebebiyle, taşınmaz mülkiyetini devir borcu doğuran gizli inanç sözleşmesi ise resmi şekle uyulmadığı için geçersiz sayılmalıdır. Buna karşılık, bizim de katıldığımız bir başka görüşe⁴⁹ göre, burada bir sözleşmenin türünün ve içeriğinin belirlenmesinde, tarafların yanlışlıkla veya gerçek amaçlarını gizlemek için kullandıkları sözcüklere bakılmaksızın onların gerçek ve ortak iradelerinin esas alınacağını öngören BK m. 18 f. 1 hükmünden hareket edilmelidir. Tarafların, gerçek ve ortak iradeleri inançlı bir işlem yapmak olduğu halde, inançlı işlem kavramına yabancı olduklarından veya tapuda inanç sözleşmesine dayalı devir yapılmayacağını bildiklerinden, sözleşmeyi satım sözleşmesi olarak adlandırmış olmaları halinde, hâkim, bu sözleşmeyi tarafların kullandığı satım sözcüğü ile bağlı kalmaksızın bir inanç sözleşmesi olarak kabul etmelidir. Böylece, resmi şekil şartına uygun olan satım sözleşmesi, BK m. 18 f. 1 gereği tarafların ortak ve gerçek iradelerine uygun biçimde inanç sözleşmesi olarak değerlendirilerek ayakta tutulmalıdır. Ancak

⁴⁷ Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s. 306; Kocayusufpaşaoğlu, s. 373.

⁴⁸ Jäggi/Gauch, Art. 18; N 195-196. Yargıtay'ın eski içtihadı bu yöndeydi. Yarg. HGK. 14.12.1949 T., 1/245-173 E., 122 K. (Özsunay, İnançlı Muameleler, s. 99 dn. 78). Söz konusu kararda Yargıtay teminat amacıyla yapılan devirlerin muvazaalı olduğu sonucuna varmıştı.

⁴⁹ Reymond, s. 34; Özsunay, İnançlı Muameleler, s.100-101; Kocayusufpaşaoğlu, s. 375-376. Bu yönde: Yarg. 1. HD., 24.4.1992 T., 1992/2167 E., 1992/5331 K.: “Borçlar Yasasının 18. maddesinde öngörüldüğü anlamda, akitteki gerçek v emüşterek amaçları satış değil de teminat için temlik olan akdin koşullarını inanç sözleşmesiyle belirleyen tarafların, karşılıklı yükümlülük altına girdikleri 8.1.1991 günlü protokol başlıklı belgeden anlaşılmalıdır.” (Özkaya, s. 126-127)

inançlı işlemin BK m. 18 çerçevesinde hâkim tarafından yorum kurallarının yardımıyla ayakta tutulma çabasının da hukuki güvenliği tam olarak sağlamaya yetmeyeceği doktrinde haklı olarak ifade edilmektedir⁵⁰. Buna göre, inançlı işlemlerin muvazaa gibi hukuka aykırı durumlardan ayırt edilmesinin ve bu konuda hukuki güvenliğin sağlanmasının en emin yolu inanç sözleşmelerini mülkiyet devri için bağımsız bir hukuki sebep olarak kabul etmek olacaktır.

Yargıtay içtihatlarına göre, teminat sağlama amacına yönelik olsun olmasın, inançlı işlemler, üçüncü kişileri yanıltma amacı taşımadıkları takdirde muvazaalı sayılmamaktadır. Yüksek Mahkeme, inançlı devir amacının resmi satım sözleşmesinden anlaşılması zorunluluğunu aramaksızın⁵¹, yazılı delil ile ispat edilmek şartıyla inanç anlaşmalarını geçerli kabul etmektedir⁵².

VI. İNANÇLI İŞLEMİN İSPATI

A. Taşınırlara İlişkin İnançlı İşlemlerin İspatı

Taşınırlara ilişkin inanç sözleşmelerinin geçerliliği herhangi bir şekle tâbi değildir⁵³. Ancak HMK m. 200 f. 1'e göre, “*Bir hakkın doğumu, düşürülmesi, devri, değiştirilmesi, yenilenmesi, ertelenmesi, ikrarı ve ifası amacıyla yapılan hukuki işlemlerin, yapıldıkları zamanki miktar veya değerleri ikibinbeşyüz Türk Lirasını geçtiği takdirde senetle ispat olunması gerekir. Bu hukuki işlemlerin miktar veya değeri ödeme veya borçtan kurtarma gibi bir nedenle ikibinbeşyüz Türk Lirasından*

⁵⁰ Özsunay, İnançlı Muameleler, s. 101.

⁵¹ Kocayusufpaşaoğlu, haklı olarak, Yargıtay'ın inançlı devir amacının resmi satım sözleşmesinden anlaşılmasını zorunlu tutmadan, resmi senet dışında yazılı delille ispatı halinde inançlı işlemin varlığına hükmeden içtihadını, gerçekçi bulmakta; uygulamadaki ihtiyaçlara cevap verir niteliğinden ötürü olumlu karşılamaktadır. Kocayusufpaşaoğlu, s. 374-375.

⁵² Yarg.14.HD., 30.5.2006 T., 2006/2397 E., 2006/6106 K. : “5.2.1947 tarih 20/6 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararında belirtildiği gibi; inanç sözleşmesi, inanç gösterilene bir hakkın kullanılmasında davranışlarını, inanç gösterenin tespit ettiği amaca uydurmak borcunu yükler. (...) İnanç sözleşmeleri anılan İçtihadı Birleştirme Kararı uyarınca ancak, yazılı delil ile kanıtlanabilir.” (Kazancı Bilişim İçtihat - Bilgi Bankası).

⁵³ Steinauer, N 3054b; Oktay-Özdemir, s. 674; Özkaya, s. 42; Öztürk, s. 167-168.

*aşağı düşse bile senetsiz ispat olunamaz.*⁵⁴ Bu itibarla inanç sözleşmesine konu taşınırın devri maddede söz edilen tutarı aşmıyorsa, tanık delili dâhil her türlü delil ile ispatı mümkündür. Buna karşılık, taşınırın değeri söz konusu tutarı aşmıyorsa, inanç sözleşmesi, kural olarak, yazılı delil veya yazılı delil başlangıcı ve onu tamamlayan diğer delillerle ispatlanmalıdır⁵⁵. Bu durumda söz konusu şekil ispat şeklidir⁵⁶.

B. Taşınmazlara İlişkin İnançlı İşlemin İspatı

Uygulamada taşınmazların inançlı devri hukuki sebep olarak satım sözleşmesi gösterilerek gerçekleştirilmektedir. Taşınmazların inançlı temlikinde resmi şekilde düzenlenen taşınmaz satım sözleşmesinde taşınmazı devralanın devredene iade yükümlülüğüne yer verilmese de taraflar taşınmazın belirli koşullar gerçekleştiğinde devredene iade edileceği konusunda aralarında anlaşmaktadırlar⁵⁷. Burada ispat konusu mesele, BK m. 18 f. 1 hükmünden hareketle, satım sözleşmesi görünümünde gerçekleşen resmi şekle uygun sözleşmenin esasen bir inanç sözleşmesi olduğunun ispatıdır. Yani, görünürde her ne kadar taşınmazın ileride kendisine iade edileceği hususuna yer vermeyen ve satım sözleşmesi olarak adlandırılan bir sözleşme söz konusu olsa da, esasen inanan, inanılan ile arasındaki bu sözleşmenin bir inançlı devir sözleşmesi olduğunu iddia etmektedir. Yoksa satım sözleşmesinden ayrı olarak akdedilmiş geçerliliği şekle bağlı bir sözleşmenin varlığını iddia etmemektedir⁵⁸. Burada senede, yani resmi şekilde akdedilen satım sözleşmesine karşı bir iddia ileri sürüldüğünden, “*senede karşı senetle*

⁵⁴ Senetle ispat kuralı ve istisnaları hakkında bkz. Yavaş, s. 105 vd., 229 vd.; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 414 vd.

⁵⁵ Özkaya, s. 42. Yarg. HGK., 14.7.2010 T., 2010/14-394 E., 2010/395 K.: “Konusu menkul ve tapusuz olan inançlı devirler, Medeni Kanununun 763/1 (687/1), 977/1 (890/1), 979/2 (892/2) maddelerine göre hiçbir şekle bağlı olmaksızın zilyetliğin devri suretiyle gerçekleştirildiğinden, dava değeri (inançlı işlemin konusu) Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 288.maddesinde öngörülen miktarı geçmediği sürece, inançlı işlem, tanık dahil her türlü delil ile ispat edilebilir.” (Kazancı Bilişim İçtihat - Bilgi Bankası).

⁵⁶ Öztürk, s. 167-168.

⁵⁷ Öztürk, s. 166.

⁵⁸ Kocayusufpaşaoğlu, s. 376.

ispat kuralı”⁵⁹ (HMK m. 201; HUMK m. 290) geçerlidir. Görünürdeki sözleşmenin aslında inanç anlaşması niteliğinde olduğu yazılı delil veya yazılı delil başlangıcı ve onu tamamlayan belgelerle ispatlanabilecektir⁶⁰.

C. Alacağına Temlikine İlişkin İnançlı İşlemin İspatı

İnananın alacağı, inanılana temlik etme taahhüdünü ihtiva eden inanç sözleşmesinin geçerliliği şekle tabi değildir (BK m. 163 f. 2)⁶¹. Ancak alacağın inançlı devrinde tasarruf işlemini oluşturan alacağın temliki işleminin geçerliliği temliknamenin BK m. 163 f. 1 uyarınca yazılı olarak yapılmasına bağlıdır⁶². Yazılı temlik sözleşmesi ile devredilen alacağın, tahsil veya teminat amacıyla inançlı olarak temlik edildiği iddia edildiği takdirde, bu iddianın HMK m. 201 (HUMK 290) çerçevesinde yazılı delil ile ispatı gerekir⁶³. Yazılı temlik sözleşmesi ile temlik edilen ticari senetler bakımından da durum aynıdır⁶⁴.

VII. İNANÇLI İŞLEMİN HÜKÜM VE SONUÇLARI

Yukarıda da ifade ettiğimiz üzere bugün doktrinadaki hâkim görüş olan “*tam hak iktisabı teorisi*”ne göre, inanç anlaşmasının ifası amacıyla gerçekleştirilen inançlı devir işlemi ile birlikte inanılan, herhangi bir

⁵⁹ Senede karşı senetle ispat kuralı hakkında bkz. Yavaş, s. 363 vd.; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 425 vd.

⁶⁰ Yarg. HGK., 14.7.2010 T., 2010/14-394 E., 2010/395 K.: “İnanç sözleşmeleri kaynağını Borçlar Kanununun 18.maddesi ile 5.2.1947 tarihli ve 20/6 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararından alır. Sözü edilen bu karar uyarınca inanç ilişkisinin ancak, yazılı delille kanıtlanabilir. Bu yazılı delil, tarafların getirecekleri ve onların imzalarını taşıyan bir belge olmalıdır. Kısaca, inanç ilişkisinin varlığını kabul edebilmek için yazılı bir sözleşmenin açıklanan nitelikte bir yazılı delil bulunmasa da, yanlar arasındaki uyumsuzluğun tümünü kanıtlamaya yeterli sayılmamakla beraber bunun vukuuna delalet edecek karşı tarafın elinden çıkmış (inanılan tarafından el ile yazılmış fakat imzalanmamış olan bir senet veya mektup, daktilo veya bilgisayarla yazılmış olmakla birlikte inanılanın parafını taşıyan belge, usulüne uygun onanmamış parmak izli veya mühürlü senetler gibi) yazılı delil başlangıcı niteliğinde bir belgenin varlığı aranır. Yazılı delil başlangıcı niteliğinde belge varsa HUMK'nun 292.maddesi uyarınca inanç sözleşmesi "tanık" dahil her türlü delille ispat edilebilir.” (Kazancı Bilişim İçtihat - Bilgi Bankası).

⁶¹ Steinauer, N 3057.

⁶² Steinauer, N 3057b.

⁶³ Özkaya, s. 42; Öztürk, s. 165-166.

⁶⁴ Özkaya, s. 42-43. Örneğin, bir bononun kredi temini için verildiği iddiası ancak senetle veya diğer kesin delillerle ispat edilebilir; tanık delili ile ispat edilemez (HMK m. 201 (HUMK m. 290)). Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 426.

kazandırmada olduğu gibi, kendisine devredilen hakkın tam olarak sahibi olmakta; inanç konusu eşya veya hak inanılanın malvarlığına dâhil olmaktadır. İnanılan, dış ilişkide, inanç konusu üzerinde her tür tasarrufta bulunabilmekte, örneğin, inanç konusunu üçüncü kişiye devredebilmekte veya inanç konusunun üzerinde sınırlı bir aynı hak tesis edebilmektedir⁶⁵. Oysa inanılanın iç ilişkide inanç konusunu amaca uygun kullanmak ve onun üzerinde ancak inançlı işlemin amacının gerekli kıldığı oranda tasarrufta bulunmaya yetkilidir. Bunun sonucunda da inançlı işlemlerde inanç konusu hakkı tam olarak kazanan inanılan, üçüncü kişilerle ilişkilerinde, daima inanan ile iç ilişkisi gereği yetkili kılındığından daha fazlasını yapmaya muktedir olmaktadır⁶⁶.

Tarafların inanç anlaşmasından kaynaklanan hak ve borçları belirlenirken, öncelikle inanç anlaşmasındaki düzenlemenin, anlaşmada düzenleme olmayan konularda, saf inançlı işlemlerde vekâlet hükümlerinin, karma inançlı işlemlerde ise rehin ve vekâlet hükümlerinin kıyasen uygulanması gerekir⁶⁷. Saf inançlı işlemlerde; inanılan, vekâlet sözleşmesi hükümlerine kıyasen, inanç konusunu özenle idare etmek (BK m. 390 f. 2), inanana hesap vermek (BK m. 392 f. 1), sır saklamak, inanç ilişkisi sona erince inanç konusunu inanana iade etmek (BK m. 392 f. 1) ile yükümlü olup; inanç konusunun idaresi sırasında zarara uğramışsa inanandan zararının tazminini isteme (BK m. 394 f. 2), kararlaştırılmışsa veya halin icabı gerektiriyorsa inanandan ücret talep etme (BK m. 386 f. 3) hakkına sahiptir⁶⁸. Karma inançlı işlemlerde; inanılan, inanç konusunu özenle muhafaza etmek ve kullanmak (BK m. 390 f. 2), inanç konusu üzerinde teminat amacının gerekli kılmadığı tasarruflarda bulunmamak (MK m. 945 f. 2), inançlı işlemle teminat altına alınan borcun ödenmesi halinde inanç konusunu inanana iade etmekle (BK m. 392 f. 1) yükümlü olup; inanç konusunun kendisine devrini talep etme, borcun ödenmemesi

⁶⁵ BaK-Wiegand, Art. 18, N 144; BK-Kramer/Schmidlin, Art. 18, N 119; Steinauer, N 3052; Özsunay, İnançlı Muameleler, s. 171, 178; Oğuz, s. 253; Özkaya, s. 48.

⁶⁶ Thévenoz/Dunand, s. 489; Özsunay, İnançlı Muameleler, s. 145.

⁶⁷ Bkz. yukarıda IV. A.

⁶⁸ Dunand, s. 417 vd.; Özsunay, İnançlı Muameleler, s. 145 vd.; Özkaya, s. 49; Öztürk, s. 143-144.

halinde inanç konusunu paraya çevirip alacağını bu tutardan karşılama⁶⁹ haklarına sahiptir⁷⁰. Karma inançlı işlemlerde inanan borcunu ödemediği takdirde inanç konusunun paraya çevrilmesine katlanmak zorunda ise de, satış bedelinden alacak karşılandıktan sonra kalan kısmın iadesini inanılardan talep etme hakkını haizdir⁷¹.

İnananın inanç ilişkisi sona erdiğinde inanç konusunun iadesini talep etme hakkı, aynı değil, şahsi bir hak olduğundan, inanılanın inanç konusunu iade etmekten kaçındığı durumlarda, inanan inanılana karşı istihkak davası açamaz⁷². O halde örneğin inanç konusu bir taşınmaz olup da tapu sicilinde maliki halen inanılansa, inananın iade için açacağı dava tescile zorlama davası (MK m. 716) olmalıdır. Ancak Yargıtay bu tür durumlarda açılan yolsuz tescilin düzeltilmesi davasını (MK m. 1025) da kabul etmektedir⁷³. İnananın inanç sözleşmesinden doğan talepleri, onun ancak inanılana karşı ileri sürebileceği şahsi talepler olduğundan, inanç anlaşması ile inanılanın inanç konusu üzerindeki yetkilerine getirilen sınırlama onun inanç konusunu devrettiği üçüncü kişilere karşı ileri sürülemez⁷⁴. İnanç konusunu üçüncü kişiye devreden veya inanç konusu üzerinde sınırlı aynı hak tesis eden inanılan karşısında, inananın inanılana karşı başvurabileceği hukuki yol inanç anlaşmasının hükümlerine aykırı davranan inanandan BK m. 96 uyarınca tazminat talep etmektir⁷⁵. İnanç

⁶⁹ Teminat altına alınan borç ödenmediği takdirde, inanılan ancak teminatı, yani inanç konusunu satıp paraya çevirerek alacağını tahsil etme hakkına sahiptir. Teminat altına alınan borç ödenmediği takdirde inanılanın inanç konusu üzerindeki mülkiyet hakkının devam edeceği konusundaki anlaşmalar (pacte commissoria), lex commissoria yasağına aykırı olduğundan geçersizdir (MK m. 949'a kıyasen). Steinauer, N 3054a; Zobl, N 1490; Serozan, s. 1004; Oktay-Özdemir, s. 681.

⁷⁰ Özsunay, İnançlı Muameleler, s. 150 vd.; Özkaya, s. 50; Öztürk, s. 148 vd.; Oktay-Özdemir, s. 680.

⁷¹ Özsunay, İnançlı Muameleler, s. 153; Oktay-Özdemir, s. 680; Özkaya, s. 50.

⁷² Thévenoz/Dunand, s. 488; Winiger, Art. 18, N 98; Eren, s. 332; Özkaya, s. 50.

⁷³ Örneğin bkz. Yarg. HGK., 14.7.2010 T., 2010/14-394 E., 2010/395 K (Kazancı Bilişim İçtihat - Bilgi Bankası); Yarg. HGK., 17.5.2000 T., 2000/2-888 E., 2000/885 K (Özkaya, s. 58 vd.).

⁷⁴ Thévenoz/Dunand, s. 492; Steinauer, N 3052a; Özsunay, İnançlı Muameleler, s. 172; Özkaya, s. 50.

⁷⁵ BaK-Wiegand, Art. 18, N 144; Thévenoz/Dunand, s. 489; Özsunay, İnançlı Muameleler, s. 151, 190-191; Oğuz, s. 254.

konusunu devralan üçüncü kişi, inanç konusunu devredenin inançlı malik olduğunu bilse, yani kötünietli olsa dahi, inanan üçüncü kişiye karşı istihkak davası açamaz⁷⁶. Ancak inanç konusu eşya veya hakkı devralan üçüncü kişi inananın zarar verme kastı ile hareket etmişse, inanan kötünietli üçüncü kişiye karşı da BK m. 41 f. 2'ye dayalı olarak tazminat davası açabilir⁷⁷.

İnançlı devirle birlikte inanılanın herhangi bir kazandırmada olduğu gibi inanç konusunu kazanmasının icra-iflas hukuku bakımından da önemli sonuçları vardır. İnanılanın alacaklıları inanç konusu eşya veya hakkı cebri icra takibine konu edebilirler. Bu durumda, inanan, hacizli mala istihkak iddiasında bulunamaz; adi bir alacak olan inanç konusunun iadesine ilişkin alacağına dayanarak, takibe katılabilir⁷⁸. Öte yandan, inanılanın iflası halinde, inanç konusu eşya veya hak iflas masasına dâhil olur. Bu durumda, kural olarak, inanan istihkak iddiasında bulunarak inanç konusunu masadan çıkartmaya yetkili değildir; onun yapabileceği, inanç konusunun iadesine ilişkin alacak hakkı için iflas masasına başvuraktır⁷⁹. Bu durumun alacaklar ve taşınırlar bakımından bir istisnası BK m. 393'ten doğmaktadır.

Ancak, dolaylı temsil içeren vekâlette vekilin üçüncü kişiden iktisap ettiği alacaklar bakımından kanunî temlik, taşınırlar bakımından ise ayırma hakkını düzenleyen BK m. 393 hükmünün⁸⁰ inançlı temlikler

⁷⁶ BaK-Wiegand, Art. 18, N 144; Steinauer, N 3052; Eren, s. 332; Özkaya, s. 50.

⁷⁷ Özsunay, İnançlı Muameleler, s. 191; Eren, s. 332-333; Kocayusufpaşaoğlu, s. 367-368; Oğuz, s. 254.

⁷⁸ Steinauer, N 3052a; Özkaya, s. 49; Oğuz, s. 254.

⁷⁹ Thévenoz/Dunand, s. 492; Steinauer, N 3052a; Özsunay, İnançlı Muameleler, s. 211-212; Eren, s. 333; Özkaya, s. 49; Oğuz, s. 254.

⁸⁰ BK m. 393 f. 1'e göre, vekilin dolaylı temsilci olarak hareket ettiği işlerden doğan üçüncü kişilerdeki alacağı, müvekkil vekile karşı tüm borçlarını ifa ettiği takdirde, kanunen kendiliğinden müvekkile geçer. BK m. 393 f. 2'ye göre, vekilin iflası durumunda da müvekkil bu alacağın kendisine geçtiğini iflas masasına karşı ileri sürebilir. BK m. 393 f. 3'e göre ise, vekilin iflası durumunda, müvekkil, vekilin kendi adına ancak müvekkil hesabına iktisap ettiği taşınır malların iflas masasından ayrılarak kendisine iadesini iflas masasından talep edebilir.

bakımından uygulanıp uygulanamayacağı tartışmalıdır. Bir görüşe⁸¹ göre, inançlı işlem ile dolaylı temsili gerektiren vekâlet birbirinden farklı kurumlar olduğu için, BK m. 393 (İBK m. 401) inançlı işlemler bakımından uygulanamaz. Bir başka görüşe⁸² göre, BK m. 393 teminat amacıyla yapılan (karma) inançlı işlemler bakımından uygulanamazsa da, saf inançlı işlemler bakımından uygulanabilir. Buna karşılık, bir diğer görüşe⁸³ göre, BK m. 393'ün amaca uygun yorumlanmasıyla, söz konusu hükmün hem saf, hem de karma inançlı işlemlerde, uygulanması mümkündür. Bizim de katıldığımız bu son görüşe göre, dolaylı temsil yetkisini içeren inançlı bir vekâlet ilişkisi söz konusu olup, inanan, inanılana karşı borçlarını ifa ettiği takdirde, inanç konusu bir alacaksa alacağın kanunen kendisine temlik edildiğini iflas masasına karşı ileri sürebilecek, inanç konusu taşınır bir mal ise, bunu iflas masasından ayırabilecektir⁸⁴. BK m. 393 f. 1'de alacak hakları bakımından düzenlenen kanuni temlik ileri sürme ve BK m. 393 f. 3'te taşınırlar bakımından düzenlenen ayırma hakkının bu hükümlerin kıyasen uygulanması yoluyla inançlı vekilin hacze uğraması durumunda da uygulanabileceği genel olarak kabul edilmektedir⁸⁵.

81 Droin, s. 138-139; Özsunay, İnançlı Muameleler, s. 207-208. Reymond önceleri bu görüşte idi: Reymond, s. 56-57. Bu yazarlardan Reymond ve Özsunay inançlı işlem ile dolaylı temsil arasındaki ayırımı inançlı işlemlerin sürekli, dolaylı temsili içeren vekalet sözleşmelerinin ise geçici nitelik taşıdığı iddiasına dayandırmaktadırlar. Bu görüş kısa süren inançlı işlemler olabileceği gibi, uzun süren dolaylı temsili gerektiren vekalet sözleşmeleri de söz konusu olabileceği gerekçesi ile haklı olarak eleştirilmektedir. Bu eleştiri için bkz. Tandoğan, ÖBİ, s. 555 ve orada zikredilen yazarlar.

82 Reymond, JdT, s. 600; Thévenoz/Dunand, s. 499- 500; Thévenoz, s. 315; Zobl, N 1376, 1381. BK m. 393 hükmünün karma inançlı sözleşmeler bakımından uygulanamayacağı görüşüne gerekçe olarak, inananın inanılana (alacaklısına) olan borcunu tümüyle ifa etmeden borcunun teminatı olarak inanılana verdiği şeyin geri verilmesini isteme hakkının bulunmadığı gösterilmektedir. Thévenoz/Dunand, s. 500. Oysa Tandoğan'ın haklı olarak ifade ettiği üzere, inananın, inanılana olan borcunun teminatı olarak inanılana devrettiği alacak bakımından kanuni temlik ileri sürmesi veya taşınır bakımından ayırma hakkını kullanması için onun inanılana olan borcunu ödemek zorunda olması zaten BK m. 393'ün bir gereği olup, söz konusu hükmün karma inançlı işlemlerde uygulanmasına engel değildir. Tandoğan, ÖBİ, s. 561.

83 Gautschi, Art 401, N 5c, 12c; Tandoğan, ÖBİ, s. 561-563.

84 Tandoğan, ÖBİ, s. 512 vd.

85 Gautschi, Art 401, N 10b, 27a; Tandoğan, ÖBİ, s. 527, 539; Kocayusufpaşaoğlu, s. 370, 371 dn. 90.

Tartışmalı olan bir diğer nokta da müflis vekilin kanuni temlik konusu alacağı veya ayırma hakkına konu olan taşınırı bizzat inanandan iktisap etmiş olduğu durumlarda, BK m. 393'ün uygulanıp uygulanamayacağıdır. BK m. 393 hükmünün lafzından hareket eden bir görüşe⁸⁶ göre, bu hüküm münhasıran üçüncü kişiden iktisap edilen alacak ve taşınırları kapsamına aldığından, iflas eden vekilin (inanılanın) alacak veya taşınırı, üçüncü kişiden değil de müvekkilden (inanandan) iktisap ettiği durumlarda BK m. 393 uygulanamaz. Buna karşılık, bir başka görüşe⁸⁷ göre, müflis vekilin (inanılanın) malvarlığına dâhil olan alacak veya taşınırın üçüncü kişiden iktisap edilmiş olması ile müvekkilden (inanandan) iktisap edilmiş olması arasında ayırım yapmanın haklı bir gerekçesi olmadığından, BK m. 393 hükmü hiç değilse kıyasen vekilin inanandan iktisap ettiği alacak ve taşınırlar bakımından da uygulanmalıdır. Kanaatimizce de hükmün amacının müvekkilden korunması olduğu göz önünde tutulduğunda vekilin (inanılanın) müvekkilden (inanandan) inanç konusu alacağı veya taşınırı iktisap ettiği durumlarda da BK m. 393 hükmü uygulanmalıdır.

Açıklananlardan hareketle inançlı işlem ilişkisi en temel anlamla amaca ulaşmakla veya inanılanın inanç konusunu inanana iadesiyle sona ermektedir. Örneğin inananın bir şirket hissesini inançlı olarak inanılana devretmesine dair inançlı işlem, aynı hisselerin inanılana iadesiyle sona ermektedir.

VIII. İNANÇ İLİŞKİSİNİN SONA ERMESİ

İnanan ile inanılan arasındaki inanç ilişkisi taraflar arasındaki inanç anlaşmasına dayandığından, inanç anlaşmasının daha baştan hükümsüz olduğu durumlarda inanç ilişkisi de hiç doğmamış olacaktır. Örneğin, inanç anlaşması ehliyetsizlik (MK m. 15), muvazaa (BK m. 18), hukuka aykırılık (BK m. 19), sözleşmenin konusunun başlangıçtan itibaren objektif olarak imkânsız olması (BK m. 20) gibi bir sebepten ötürü baştan hükümsüzse, inanç ilişkisi de vücut bulamayacaktır. İnanç anlaşmasının

⁸⁶ Steinauer, N 3054c. İsviçre Federal Mahkemesinin bu yöndeki kararı için bkz. BGE 115 II 429 = JdT 1992 I 399.

⁸⁷ Gautschi, Art 401, N 20; Watter, N 105-111.; Tandoğan, ÖBİ, s. 536, 560; Tandoğan, İnananın Korunması, s. 93; Kocayusufpaşaoğlu, s. 372.

irade sakatlığı (BK m. 23, m. 28, m. 29) sebebiyle iptali halinde de durum budur⁸⁸.

Geçerli olarak kurulan inanç anlaşmasının sonradan sona ermesi taraflar arasındaki inanç ilişkisini sona erdirir. Öncelikle, inançlı işlem ile ulaşılmak istenen amaca ulaşıldığında, örneğin, teminat amaçlı inançlı devirlerde temin edilen borç ödendiğinde, tahsil amaçlı inançlı devirlerde, inanılan devredilen alacağı tahsil edip inanana teslim ettiğinde, şirket hisselerinin inançlı işleme konu olması halinde hisselerin, türüne göre bağlı olduğu devir usulüne göre iade edilmesiyle inanç ilişkisi sona erer. Ayrıca, idare amacıyla yapılan inançlı devirlerde taraflar çoğunlukla idarenin ne kadar süre için devam edeceğini kararlaştırdıklarından, bu belirli sürenin dolması da inanç ilişkisini sona erdirir⁸⁹.

Saf inançlı işlemlerde inanç anlaşmasının niteliği itibariyle bir vekâlet sözleşmesi veya vekâlet benzeri bir *sui generis* sözleşme olduğu kabul edildiğinden, bu işlemlerde inananın veya inanılanın, kural olarak⁹⁰, her zaman sözleşmeyi sona erdirmesi mümkündür (BK m. 396 f. 1). Buna göre, saf inançlı işlemlerde inananın vekili azletmesi veya inanılanın vekillikten istifası ile de inanç ilişkisinin sona erdirilmesi mümkündür⁹¹. Karma inançlı işlemler daha ziyade inanılanın menfaatleri göz önünde tutularak yapıldığından, bu tür inançlı işlemlerde inanılanın alacağı tamamen ödenene kadar inanç konusunu elinde bulundurmaya ilişkin menfaati göz önünde tutulmalı; BK m. 396 f. 1 hükmü uygulanmamalıdır.

⁸⁸ Özsunay, İnançlı Muameleler, s. 185-186; Özkaya, s. 47; Öztürk, s. 156-157.

⁸⁹ Dunand, s. 428; Özsunay, İnançlı Muameleler, s. 185; Özkaya, s. 48; Öztürk, s. 156.

⁹⁰ Bununla birlikte, inanç anlaşmasından sadece taraflar lehine değil, üçüncü kişiler lehine de alacak hakları doğmakta ise, inanç anlaşmasının başlangıçta kararlaştırılan süresinin sonuna kadar, ne inanana, ne de inanılana inanç anlaşmasını tek taraflı sona erdirmeye hakkı tanınmalıdır. Thévenoz, s. 340 dn. 335. Özsunay da inanç anlaşmasından üçüncü kişilerin de yararlandığı durumlarda inananın (müvekkilin) vekaleti geri alma yetkisinin daraltılabileceği görüşündedir. Özsunay, İnançlı Muameleler, s. 187;

⁹¹ Dunand, s. 430; Özsunay, İnançlı Muameleler, s. 187. İsviçre Federal Mahkemesi de bu görüştedir. Bkz. BGE 91 II 442 = JdT 1966 I 338. Buna karşılık, BK m. 396 (İBK m. 404), sadece karma inançlı işlemlerin değil, saf inançlı işlemlerin de mahiyetine uygun olmadığı görüşünde: Thévenoz, s. 340.

Yani, karma inançlı işlemlerde inanana vekâleti geri alma hakkı tanınmamalıdır⁹².

Saf inançlı işlemlerde çoğunlukla inanılanın kişiliği önemli olduğundan, inanılanın ölümü, iflası veya ayırt etme gücünü yitirmesi durumunda da inanç anlaşması ve buna bağlı olarak inanç ilişkisi sona erer (BK m. 397). Buna karşılık, karma inançlı işlemlerde inanılanın ölümü halinde inanç konusunun inanılanın külli haleflerine intikal edeceği ve inanç ilişkisinin inanan ile inanılanın külli halefleri arasında devam edeceği genel olarak kabul edilmektedir⁹³. İnananın ölümü ise, gerek saf, gerekse de karma inançlı işlemlerde inanç ilişkisini sona erdirmez; inanç ilişkisi inananın mirasçıları ile inanılan arasında devam eder⁹⁴.

IX. SONUÇ

İnançlı işlemlerde inanılana inanç konusu üzerinde inançlı işlemin amacını gerçekleştirmek için en geniş anlamda iktidar tanınmaktadır. Böylece, gerek malvarlığının idaresinde, gerek alacağın tahsilinde, gerekse de teminat amaçlı devirlerde, inanılan bakımından, (örneğin, temsilci olarak atanma veya rehin hakkı alacaklısı olma gibi) aynı amacı güden hukuki işlemlerin sağlayacağından daha güçlü bir hukuki durum yaratılmak istenmektedir.

İnançlı işlemlerin kanunla düzenlenmemiş olması, hukuk düzenimizin bu işlemleri yasakladığı anlamına gelmez. Tarafların irade özgürlüğü içinde ve gerçek iradelerini ortaya koymaları kaydıyla inanç anlaşması yapmalarının önünde hukuki bir engel yoktur. Herhangi bir hukuki işlemi geçersiz kılacak unsurları bünyesinde barındırmadıkça, özellikle üçüncü kişileri aldatma kastı veya kanuna karşı hile amacı taşımadıkça, inançlı işlemlerin hukuken geçerli işlemler olduğu şüphesizdir.

⁹² Thévénoz/Dunand, s. 487; Thévénoz, s. 339; Zobl, N 1381. İsviçre Federal Mahkemesi de bu görüştedir. Bkz. BGE 71 II 167 = JdT 1945 I 570.

⁹³ Özsunay, İnançlı Muameleler, s. 187; Özkaya, s. 47; Öztürk, s. 157.

⁹⁴ Özsunay, İnançlı Muameleler, s. 188; Öztürk, s. 158.

Kazandırıcı işlemin sebebe bağlı olduğu durumlarda, inançlı devre geçerlilik tanınması inanç sözleşmesinin geçerli olmasına bağlıdır. İnançlı devirlerde sebebe bağlılık ilkesinin ortaya çıkardığı sorunların aşılması inanç sözleşmesinin taşınmaz veya taşınır mülkiyetinin devri ya da alacağın temliki bakımından bağımsız bir hukuki sebep olarak kabulü ile mümkündür. Gerçekten de bu sözleşmenin hakkın devri bakımından sui generis bir hukuki sebep olarak tanınmasına hukuken bir engel yoktur. Ancak özellikle taşınmazların inançlı devirlerinde, kanunen bir engel bulunmadığı halde, uygulamada tapu memurları inanç sözleşmesi başlıklı bir sözleşmeye dayanarak tescil yapmadıklarından, taşınmazların inançlı devri görünürde bir satım sözleşmesine dayanılarak gerçekleştirilmektedir. Bu durumda inançlı devri geçerli saymak için başvurulabilecek yol hâkimin sözleşmeyi BK m. 18 çerçevesinde vasıflandırmasıdır. Görünürdeki satım sözleşmesinin BK m. 18 uyarınca tarafların kullandıkları terimlerle bağlı kalınmaksızın, onların ortak amaçlarına uygun olarak bir inanç sözleşmesi olarak nitelendirilmesi mümkün olduğundan, resmi şekle uygun olarak akdedilen bu sözleşme inançlı kazandırma için geçerli bir hukuki sebep teşkil edecektir. Yargıtay’ın resmi senet dışında yazılı senet veya yazılı delil başlangıcı ile ispatlanmak kaydıyla tapuda satım sözleşmesi adı altında akdedilen taşınmaz mülkiyetinin devrine ilişkin inanç anlaşmalarını tanınması inananın inanç konusunu inananı iadede kaçınması gibi adaletsiz sonuçları önlemek bakımından olumludur.

İnançlı işlem inanç anlaşması ve bunun ifası amacıyla gerçekleştirilen inançlı devir işleminden meydana gelmektedir. İnanılan, inanç anlaşmasındaki düzenleme doğrultusunda, inanç konusunu inançlı işlemin amacıyla sınırlı olarak kullanmaya ve inanç konusu üzerinde ancak bu amaçla sınırlı olarak tasarrufta bulunmaya yetkili; inanç ilişkisi sona erdiğinde de inanç konusunu inananı iade etmekle yükümlüdür. Bugün gerek doktrinde, gerekse de yargı kararlarında kabul edilen “*tam hak iktisabı teorisi*” uyarınca inanılana devredilen inanç konusu onun malvarlığına dâhil olmakta, inananın inanç konusu taşınırın veya taşınmazın maliki, alacağın alacaklısı haline gelmektedir. Bu durumda inananın inanç anlaşmasından kaynaklanan inanç ilişkisinin bitiminde inanç konusunun iadesini talep etme hakkı onun sadece inanılana karşı

ileri sürebileceği şahsi bir hakkı bulunmaktadır. İnanılanın borcuna aykırı olarak inanç konusunu üçüncü kişilere devretmesi veya inanılanın mallarına haciz konması koyulması ya da iflas etmesi halinde inanan kural olarak inanç konusunun iadesini üçüncü kişilerden talep edememektedir. Bu durum, inanılan bakımından inançlı işlemi riskli hale getirmektedir. İnançlı işlemlerde inanan üçüncü kişilere karşı sınırlı da olsa bazı korumalardan yararlanabilir. İnanılan inanç konusunu üçüncü kişiye devrettiği takdirde, üçüncü kişi inananın zarar verme kastı ile hareket etmişse, inanan üçüncü kişiye karşı BK m. 41 f. 2 hükmüne dayalı olarak tazminat talebinde bulunabilir. Öte yandan, dolaylı temsil yetkisini içeren inançlı bir vekâlet ilişkisi söz konusu olduğunda, BK m. 393 hükmü çerçevesinde, inanılanın mallarına haciz koyulması veya iflası halinde, inananın vekalet ilişkisine konu alacaklar bakımından haciz alacaklılarına veya masaya karşı kanuni temlik ileri sürme, taşınırlar bakımından ise hacizde hacizli mala istihkak iddiasında bulunma, iflasta ise taşınırı iflas masasından ayırma hakkı tanınarak inananın korunması mümkündür.

KAYNAKÇA

DROÏN, J.: Acte fiduciaire et représentation indirecte, *SJZ* 1959, s. 137-141.

DUNAND, J. P.: *Le transfert fiduciaire: "donner pour reprendre"*, Bâle-Genève-Munich: Helbing & Lichtenhahn 2000.

EREN, F.: *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 10. Bası, İstanbul 2009, Beta Yayınevi.

FOËX, B.: *Le contrat de gage mobilier*, Bâle-Francfort-sur-le-Main: Helbing & Lichtenhahn 1997.

GAUTSCHİ, G.: *Der einfache Auftrag, Art. 394-406 OR*. Berner Kommentar, Bd. VI, Obligationenrecht, 2. Abt., 4. Teilband, 2. Aufl., Bern: Stämpfli, 1960.

JÄGGİ, P./GAUCH, P.: *Zürcher Kommentar*, Bd. V.1.b: *Kommentar zu Art. 18 OR*, 3. Aufl., Zürich 1980, Schulthess,

KRAMER, A. E./SCHMIDLİN, B.: Berner Kommentar, Das Obligationenrecht, Band VI, 1. Abteilung, 1. Teilband, *Allgemeine Einleitung in das schweizerische Obligationenrecht und Kommentar zu Art. 1-18 OR*, Bern 1986., Stämpfli.

KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, N.: *Borçlar Hukuku, Genel Bölüm*, 1. Cilt, 4. Bası, İstanbul 2008, Filiz Kitabevi.

KUNTALP, E.: Teminat Kavramı, Teminat Türleri ve Bunlardan Doğan Sorumluluk, Prof. Dr. Reha Poroy'a Armağan, s. 263-299. İstanbul 1995.

KURU, B./ARSLAN, R./YILMAZ, E.: *Medeni Usul Hukuku*, 21. Baskı, Ankara 2010, Yetkin Yayınları.

OĞUZ, A.: Roma ve Türk Hukukunda İnançlı İşlem ve Vekalet Sözleşmelerinin Karşılaştırılması, *AÜHFD* 1989, C. 41, s. 233-284.

OĞUZMAN, K./ÖZ, T.: *Borçlar Hukuku, Genel Hükümler*, 8. Bası, İstanbul 2010, Vedat Kitapçılık.

OĞUZMAN, K./SELİÇİ, Ö./OKTAY ÖZDEMİR, S.: *Eşya Hukuku*, 11. Bası, İstanbul 2006, Filiz Kitabevi.

OKTAY-ÖZDEMİR, S.: Teminat Amaçlı Mülkiyet Devri Sözleşmeleri, *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni*, Y. 19-20, 1999-2000, S. 1-2, s. 657-683.

ÖZKAYA, E.: *İnançlı İşlem ve Muvazaa Davaları*, 3. Bası. Ankara 2004, Seçkin Yayınları.

ÖZSUNAY, E.: *Türk Hukukunda ve Mukayeseli Hukukta İnançlı Muameleler*, İstanbul 1968, Cezaevi Matbaası. (Kısaltma: Özsunay, İnançlı Muameleler)

ÖZSUNAY, E.: Saf İnançlı Muamelelerde Vekalet Sözleşmesi, *Temsil ve Vekaletle İlişkin Sorunlar, Sempozyum, 14-16 Haziran 1976*, s. 99-125 (Kısaltma: Özsunay, Saf İnançlı Muameleler).

ÖZTÜRK, G.: *İnançlı İşlemler*. Ankara 1998, Yetkin Yayınları.

POROY, R./TEKİNALP, Ü.: *Kıymetli Evrak Hukuku Esasları*, 18. Bası. İstanbul 2007, Arıkan Yayınevi.

REYMOND, C.: *Essai sur la nature et les limites de l'acte fiduciaire*, Lausanne: Librairie de droit F. Roth & Cie S.A., 1948.

REYMOND, C.: L'arrêt Feras Anstalt et consorts c. Vallugano SA et l'évolution de la jurisprudence du Tribunal fédéral sur l'acte fiduciaire, *JdT* 1974 I s. 596 vd. (Kısaltma: Reymond, JdT).

SEROZAN, R.: Mülkiyeti Saklı Tutma Anlaşması ve Teminaten Temlik, *Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu'na 65. Yaş Günü Armağanı*, 2. Bası, s. 987-1014, İstanbul 2001, Beta Yayınları.

STEİNAUER, P. H.: *Les droits réels*, Tome III, 3. éd., Berne 2003, Staempfli Editions.

TANDOĞAN, H.: *Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri*, Cilt II, İstanbul 2010, Vedat Kitapçılık (Kısaltma: Tandoğan, ÖBİ).

TANDOĞAN, H.: İnançlı İşlemlerde İnananın Korunması Sorunu ve Bu Sorunun Çözümünde BK md. 393'ten Yararlanma Olanağı, *Temsil ve Vekaletle İlişkin Sorunlar, Sempozyum, 14-16 Haziran 1976*, s. 73-97 (Kısaltma: Tandoğan, İnananın Korunması)

TEKİNAY, S. S./AKMAN, S./BURCUOĞLU, H./ALTOP, A.: *Tekinay Borçlar Hukuku, Genel Hükümler*, 7. Bası., İstanbul 1993, Filiz Kitabevi.

THÉVÉNOZ, L.: La fiducie, cendrillon du droit suisse, Propositions pour une réforme, *ZSR*, Band: 114, 1995, Halbband, 2, s. 255- 363.

THÉVÉNOZ, L./DUNAND, J. P.: La fiducie: droit des biens ou droit des obligations?, *Rapports suisses présentés au XVème Congrès international de droit comparé*. s. 479-510. Zürich 1998, Schulthess Polygraphischer Verlag.

WATTER, R.: (Die Treuhand in Schweizer Recht, *ZSR* 114 II, s. 179-252, 1995.

WİEGAND, W.: Basler Kommentar zum Schweizerischen Privatrecht, Obligationenrecht I, Art. 1-529 OR, *Art. 18*, 4. Aufl. Basel-Genf-München 2008, Helbing & Lichtenhahn.

WİNİGER, B.: (Code des Obligations I, Commentaire romand, *Art.18*. Genève-Bâle-Munich 2003, Helbing & Lichtenhahn.

YAVAŞ, M.: *Senetle İspat ve Senede Karşı Senetle İspat Kuralları İle Bu Kuralların İstisnaları*. Ankara: 2009,Turhan Kitabevi.

ZOBL, D.: Berner Kommentar. Bd. 4, Das Sachenrecht. Abt. 2, Die beschränkten dinglichen Rechte Teilbd. 5: *Das Fahrnispfand (Art. 884-887 ZGB)*, 2. Aufl. Bern 1982, Stämpfli.

